

Sygn. akt IV Ca 123/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 czerwca 2015r.

Sąd Okręgowy w S. IV Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym :

Przewodniczący SSO Andrzej Jastrzębski

Sędziowie SO: Wanda Dumanowska (spr.), Mariola Watemborska

Protokolant: sekr. sądowy Kamila Wiśniewska

po rozpoznaniu w dniu 19 czerwca 2015 r., w S.

na rozprawie

sprawy z powództwa J. K. i B. K.

przeciwko (...) S.A. w G.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w S.

z dnia 19 grudnia 2015 r. sygn. akt IX C 617/13

I. zmienia zaskarżony wyrok w całości w ten sposób, że:

1- oddala powództwo;

2- zasądza od pozwanej (...) S.A. w G. na rzecz powodów J. K. i B. K. solidarnie kwotę 1000 (jeden tysiąc) złotych tytułem zwrotu części kosztów procesu;

3- nakazuje ściągnąć od pozwanej (...) S.A. w G. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w S. kwotę 1 671,10 (jeden tysiąc sześćset siedemdziesiąt jeden 10/100) zł tytułem zwrotu wydatków poniesionych tymczasowo ze środków Skarbu Państwa;

4- nie obciążać powodów kosztami zastępstwa procesowego pozwanego;

II. nie obciąża powodów kosztami postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt IV Ca 123/15

UZASADNIENIE

J. K. i B. K. wnieśli pozew przeciwko (...) SA w G. o zapłatę kwoty 3.750zł tytułem wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości gruntowej powodów, stanowiącej działki nr (...), położone w miejscowości J., zapisane w księdze wieczystej Kw nr (...), za okres od dnia 1.01.2013r. do dnia 31.03.2013r., wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu oraz o zasądzenie kosztów proces. Uzasadniając żądanie pozwu wskazano , że powodowie

są właścicielami w/w działek, które zostały bezumownie zabudowane przez pozwaną urządzeniami energetycznymi – słupy i linia energetyczna. Powodowie, z uwagi na posadowienie tych urządzeń, nie mogą racjonalnie korzystać z działek, które przeznaczone są pod zabudowę mieszkaniowo-usługową. Kilkakrotne wnioski powodów o przeniesienie przedmiotowych urządzeń poza granice ich działek jak też uregulowanie kwestii wynagrodzenia za dotychczasowe bezumowne korzystanie z nieruchomości pozostało bez satysfakcjonującej ich odpowiedzi .

Pozwana (...) SA w G., w sprzeciwie od nakazu zapłaty z dnia 30 kwietnia 2013r., wniosła o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie solidarnie od powodów kosztów procesu. Poza zarzutem niewłaściwości miejscowej Sądu Rejonowego w Człuchowie podniesiono, że po dniu 3.08.2008r. tj. po dniu wejścia w życie nowelizacji kc implementującej do polskiego porządku prawnego instytucję służebności przesyłu, właściciel nieruchomości może żądać wynagrodzenia jedynie przy jednoczesnym ustanowieniu służebności przesyłu. Zdaniem pozwanej nie jest ona posiadaczem nieruchomości powodów a jedynie posiadaczem służebności i to w dobrej wierze, a ten nie jest obowiązany do wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy. Przyznała, że na nieruchomości powodów znajdują się elementy infrastruktury elektroenergetycznej stanowiącej jej własność.

Pełnomocnik powodów, w odpowiedzi na zarzuty pozwanej, zakwestionował istnienie po jej stronie dobrej wiary podnosząc, że już w 2008r. wzywano jej poprzednika prawnego do uregulowania sytuacji prawnej słupów i przewodów oraz do ustalenia i wypłaty stosownego wynagrodzenia.

Pełnomocnik pozwanej, w piśmie z dnia 9.06.2014r., podniósł zarzut nabycia ograniczonego prawa rzeczowego na nieruchomości objętej żądaniem pozwu.

Postanowieniem z dnia 19 grudnia 2014r. Sąd Rejonowy w S. zasądził od pozwanej na rzecz powodów solidarnie kwotę 1.260 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 16.05.2013 roku do dnia zapłaty, oddalił powództwo w pozostałej części, zasądził od pozwanej na rzecz powodów J. K. i B. K. solidarnie kwotę 196,80 zł tytułem kosztów procesu, oraz nakazał ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w S. od powodów kwotę 979 zł i od pozwanej kwotę 692,10 zł tytułem poniesionych tymczasowo wydatków ze środków Skarbu Państwa. Z uzasadnienia tego postanowienia wynika, iż zostało ono oparte na następujących ustaleniach faktycznych:

Powodowie w dniu 12.05.2003r. nabyli nieruchomość stanowiącą grunty rolne niezabudowane, położoną w miejscowości J., dla której Sąd Rejonowy w C. prowadzi księgę wieczystą nr (...). Przedmiotowa nieruchomość składa się z działek o numerach (...), których powierzchnia w sumie wynosi 3,02 ha .

Na nieruchomości powodów znajdują się elementy infrastruktury elektroenergetycznej, stanowiącej własność pozwanego przedsiębiorstwa przesyłowego. Jest to fragment linii elektroenergetycznej średniego napięcia 15 kV oraz podtrzymujące ją 3 słupy energetyczne – jeden żelbetowy podwójny na działce nr (...), jeden żelbetowy pojedynczy na działce nr (...) i jeden żelbetowy pojedynczy na działce nr (...). Łączna długość fragmentu tej linii to 236 metrów.

Pełnomocnik powodów pismami z 22.10.2008r. i 2.08.2012r. wezwał odpowiednio (...) SA Oddział w S. a następnie E.- - (...) SA w G. Oddział w S. do przeniesienia w/w urządzeń energetycznych poza granice działek. W przypadku braku możliwości technicznych wykonania powyższego powodowie rozważą zawarcie umowy dzierżawy gruntu. Wskazał też, że uzgodnień wymaga kwestia ustalenia wynagrodzenia za dotychczasowe korzystanie z gruntu w okresie odpowiednio od 12.05.2003r. i od sierpnia 2002r. do chwili obecnej. (...) SA Oddział w S. pismem z dnia 17.10.2012r., poinformowała pełnomocnika powodów, że co najmniej od 30 lat korzystają z postawionych przez siebie trwałych i widocznych urządzeń, jakimi są słupy i napowietrzne linie elektroenergetyczne posadowione na działkach nr (...) w J.. W związku z powyższym nabyli służebność gruntową przez zasiedzenie i uzyskali prawo do korzystania w tym zakresie z przedmiotowego gruntu. W celu ostatecznej regulacji prawnej wniesiono o usankcjonowanie nabytej przez zasiedzenie służebności gruntowej informując, że wszelkie koszty z tym związane zostaną poniesione przez Spółkę.

Wysokość wynagrodzenia za bezumowne korzystanie przez pozwaną z w/w nieruchomości powodów na potrzeby infrastruktury elektroenergetycznej, z uwzględnieniem przeznaczenia i cech tej nieruchomości, sposobu korzystania przez pozwaną, stopnia ingerencji pozwanej w prawo własności powodów oraz stawek obowiązujących na lokalnym

rynku za wykorzystywanie nieruchomości tego rodzaju odpowiadające treści służebności przesyłu, za okres od 1.01.2013r. do dnia 31.03.2013r. wynosi 1.260zł. Aktualnie Gmina C. nie ma miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Dla obszaru Gminy C. obowiązuje studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Dla działek powodów położonych w J. wskazano następujące kierunki zagospodarowania przestrzennego : działka nr (...) – częściowo obszar rozwoju zabudowy mieszkaniowej, częściowo obszar rozwoju zabudowy mieszkaniowo-usługowej , dla działek (...) – obszar rozwoju zabudowy mieszkaniowo – usługowej .

Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w C. decyzją nr (...) z dnia 28.04.1970r. zatwierdziło plan realizacyjny ogólny zagospodarowania terenu inwestycji – linii 15 kV nr (...) G. – J. – C.. Decyzją z dnia 4.12.1970r., na podstawie art. 35 ust.1 i 2 ustawy z 12.03.1958r. o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości, zezwolono Zakładowi (...) w S. na przeprowadzenie urządzeń nadziemnych służących do przesyłania elektryczności przez działki wymienione w wykazie stanowiącym załącznik do wniosku Zakładu (...) w S. z dnia 23.11.1970r. dot. rolników zam. w G., G., O., B., C., B., B., U., R., C. i P. oraz ustanowiono na w/w nieruchomościach prawo rzeczowe ograniczone na rzecz Zakładu (...) w S. polegające na tym, że właściciel obciążonej nieruchomości nie może korzystać ze swego prawa własności, na pasie gruntu przez który przebiega trasa urządzeń w zakresie: nie może wznosić przeszkód wysokościowych (stawianie budynków, sadzenie drzew wysokopienne itp.). Właścicielowi obciążonej nieruchomości na jego wniosek przysługuje odszkodowanie z tytułu ograniczenia prawa własności oraz za szkody w zasiewach, uprawach i plonach, wynikłe w związku z budową i konserwacją urządzeń wymienionych w decyzji. W uzasadnieniu tej decyzji wskazano, że będzie przeprowadzony kapitalny remont linii energetycznej napowietrznej 15 kV wraz z odgałęzieniami na trasie C. – C. i wydanie decyzji było niezbędne aby umożliwić przeprowadzenie wymienionego remontu

W dniu 11.01.1980r. Kierownik Rejonu C. Zakładu (...) w S. w inwentarzu z natury spisany na dzień 11.01.1980r. dotyczącym linii – sieci SN 15 kV , wskazał : przebieg linii od linii głównej nr (...) do stacji transformatorowej J. L. nr (...), nr linii (...), rok budowy 1979, długość trasy 0,890 km oraz stwierdził, na podstawie dokumentacji powykonawczej , stan dobry.

Naczelnny Dyrektor Zakładów (...) w B. zarządzeniem nr (...) z dnia 10.05.1978r. ustalił, że działa w nich wg zasad wewnętrznego pełnego rozrachunku gospodarczego zakład pod nazwą Zakład (...). Zakład ten prowadzi Rejon Energetyczny S., C. L., B. i Rejon Elektrowni (...). Prezes Rady Ministrów zarządzeniem nr (...) z dnia 30.12.1988r. w sprawie podziału niektórych przedsiębiorstw zgrupowanych we Wspólnocie (...) i (...) (...) z dniem 31.12.1988r. podzielił Północny O. Energetyczny w B.. W wyniku tego podziału powstało min. przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...) z/s w S.. Minister Przemysłu i Handlu, zarządzeniem z 9.07.1993r. 205/O./93 podzielił przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...) w S., w celu wniesienia przez Skarb Państwa zorganizowanej części mienia tego przedsiębiorstwa do spółki akcyjnej (...) SA w W.. Tym samym zarządzeniem przekształcono jednocześnie w/w przedsiębiorstwo państwowe w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa pod nazwą Zakład (...) SA w S.. Zgodnie z wykazem obiektów sieci przesyłowych przekazywanych (...) SA, stanowiącymi załączniki do w/w zarządzenia, z ZE S. przekazano stację Ż. 220/110 kV – w zakresie rozdz. 220 kV i trafo 220/110 kV, linię 400 kV Ż.-D. o długości 88,98 km, linię 220 kV Ż.-G. o długości 128,15 km .

Aktem notarialnym z dnia 12.07.1993r. przekształcono przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...) w S. w (...) Spółkę Akcyjną Skarbu Państwa. Spółka ta w dniu 13.09.1993r. została wpisana do rejestru handlowego. (...) Spółka Akcyjna w G. (wcześniej działająca pod firmą : (...) Spółka Akcyjna, (...) Spółka Akcyjna) powstała 26.11.2004r. w wyniku połączenia ośmiu spółek w trybie określonym w art. 492 § 1 ksh poprzez przeniesienie całego majątku tych spółek, w tym i Zakładu (...) SA z/s w S..

Mając powyższe na uwadze Sąd Rejonowy uznał, iż powództwo zasługiwało na częściowe uwzględnienie. Sąd zwrócił przy tym uwagę na treść art.503 § 1 kpc, który zobowiązuje pozwanego do przedstawienia w piśmie zawierającym sprzeciw zarzutów, które pod rygorem ich utraty należy zgłosić przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy oraz okoliczności faktycznych i dowodów. Sąd pomija spóźnione twierdzenia i dowody, chyba że strona uprawdopodobni,

że nie zgłosiła ich w sprzeciwie bez swojej winy lub że uwzględnienie spóźnionych twierdzeń i dowodów nie spowoduje zwłoki w rozpoznaniu sprawy albo że występują inne wyjątkowe okoliczności.

Sąd Rejonowy wskazał też, że w sprzeciwie pozwany nie podniósł formalnie zarzutu zasiedzenia jednakże powoływał się na okoliczności mogące wskazywać na zasiedzenie, co wydaje się uzasadnione w kontekście treści jego przedsądowych pism adresowanych do pełnomocnika powodów, w których wprost powoływano się na zasiedzenie służebności gruntowej. Dalej wskazał, że pozwany jest przedsiębiorcą reprezentowanym przez radcę prawnego i można od niego wymagać szczególnej staranności w prowadzeniu sprawy. Tymczasem wnioski dowodowe mające wykazać, że doszło do nabycia ograniczonego prawa rzeczowego na nieruchomości objętej żądaniem pozwu, zawarte w piśmie z 9.06.2014r., zostały złożone z opóźnieniem a pozwany nie uprawdopodobnił w żaden sposób, by wniosków tych nie mógł przywołać w sprzeciwie bez swojej winy, albo że występują inne wyjątkowe okoliczności. Przeprowadzenie wszystkich wskazanych w tym piśmie dowodów wymagałoby wyznaczenia co najmniej dodatkowego terminu rozprawy. Sąd, mając na uwadze treść pism pozwanego z 17.10.2012r. oraz z 11.12.2012r., w dniu 6.12.2013r. zwrócił się do Sądu Rejonowego wC. - właściwego do rozpoznania ewentualnej sprawy z wniosku (...) SA w G. o stwierdzenie zasiedzenia służebności przesyłu z udziałem J. K. i B. K., z zapytaniem czy taka sprawa została zarejestrowana. W dniu 19.12.2013r. poinformowano, że taka sprawa nie została zarejestrowana. Zgłoszony w piśmie przygotowawczym z 9.06.2014r., złożonym bez postanowienia sądu, zarzut nabycia ograniczonego prawa rzeczowego na nieruchomości objętej żądaniem pozwu w niniejszym postępowaniu jest wadliwie sformułowany. Zasadniczo pozwany nie wskazał nawet jakie to ograniczone prawo rzeczowe nabył na nieruchomości powodów, o jakiej treści. Nie podano i daty, w której zdaniem pozwanego miałyby dojść do nabycia tego prawa. Zawarte w tym piśmie rozważania to powielenie poglądów doktryny i judykatury na temat instytucji zasiedzenia, w tym upływu terminów, zakresu posiadania prowadzącego do nabycia służebności gruntowej, wejścia w posiadanie, dobrej i złej wiary posiadacza służebności, możliwości doliczenia okresu posiadania poprzednika posiadacza, czy też dopuszczalności nabycia w drodze zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorstwa przed ustawowym uregulowaniem służebności przesyłu. Sąd dalej stwierdził, że wszystkie przywołane w tym piśmie orzeczenia są znane Sądowi, jednakże nie dowodzą one nabycia przez pozwanego ograniczonego prawa rzeczowego – nie wiadomo jakiej treści. Poza dokumentami z k.108-150, które wykazują przekształcenia organizacyjno-prawne w ramach sektora energetycznego w Polsce oraz całkowicie nieczytelną kserokopią dokumentów (k.151-158), nie przedstawiono żadnych dokumentów potwierdzających, że znajdujące się na nieruchomości powodów urządzenia elektroenergetyczne zostały posadowione tam w 1979, kiedy zostały przekazane do eksploatacji (czym innym jest wybudowanie linii energetycznej a czym innym oddanie jej do eksploatacji i rozpoczęcie korzystania z tej linii). Brak dowodów na to, że fragment linii napowietrznej 15 kV, znajdujący się na działkach strony powodowej został wybudowany na podstawie ważnych decyzji administracyjnych. Nie dowodzą tego także dokumenty dołączone do sprzeciwu w postaci decyzji Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w C.. W decyzji z 4.12.1970r. nie wskazuje się nieruchomości położonych w miejscowości J. a decyzją z dnia 28.04.1970r. zatwierdza się jedynie plan realizacyjny – ogólny zagospodarowania terenu inwestycji. Nie przedłożono dokumentów w postaci tego planu, protokołów z rozruchu czy też z odbioru i oddania do eksploatacji tej linii. W decyzji z 4.12.1970r. jest mowa o wykazie działek, przez które przeprowadzone mają być urządzenia nadziemne służące do przesyłania elektryczności, stanowiącym załącznik do wniosku Zakładu (...) w S. z dnia 23.11.1970r. Pozwany takowego wykazu nie przedłożył do dnia wyrokowania.

W cenie Sądu Rejonowego okoliczność daty wybudowania przedmiotowych urządzeń na działkach powodów oraz daty oddania ich do eksploatacji powinna być wykazana dokumentami a nie zeznaniami świadka. Między stronami nie było sporu co do tego, że pozwany korzysta z tych trwałych i widocznych urządzeń w zależności od swoich potrzeb.

Mając na uwadze powyższe oddalono wniosek o przeprowadzenie dowodu z zeznań świadka M. P. na okoliczność korzystania przez pozwanego z trwałych i widocznych urządzeń elektroenergetycznych znajdujących się na nieruchomości powodów w zależności od własnych potrzeb oraz daty budowy tych urządzeń.

W ocenie Sądu zbędnym było także przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego geodety na okoliczność ustalenia czy na nieruchomości powodów znajdują się elementy infrastruktury elektroenergetycznej pozwanego, w którym miejscu i jaką powierzchnię zajmują. Okoliczność ta była przyznana przez pozwanego w sprzeciwie, w jego piśmie z

dnia 17.12.2013r., nadto wynika wprost z opinii biegłej A. D. i przedłożonego do akt sprawy przez pozwanego szkicu sytuacyjnego. Dla potrzeb rozstrzygnięcia niniejszej sprawy zbędnym było także przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z zakresu urządzeń elektroenergetycznych na okoliczność ustalenia zakresu pasa technologicznego, z którego korzysta pozwana w związku z urządzeniami znajdującymi się na nieruchomości powodów.

Według Sądu I-ej instancji powyżej wskazane okoliczności świadczą o tym, że zarzutu zasiedzenia, w pierwszej kolejności, jest nieskuteczny (brak oznaczenia ograniczonego prawa rzeczowego, które pozwany miałyby nabyć) a nadto jest niewykazany. Zdaniem Sądu brak podstaw do uwzględnienia zarzutu podnoszonego w piśmie pozwanego z dnia 9.06.2014r. Nadto z uwagi na treść art. 207 § 7 zdanie 2 kpc pismo to winno ulec zwrotowi.

Przyjmując za pozwaną, że w dacie stawiania urządzeń elektroenergetycznych na przedmiotowej nieruchomości, jej poprzednik prawny czynił to w oparciu o prawomocne decyzje administracyjne wydane na podstawie obowiązujących w dacie ich wydania przepisach prawa (ustawy z 28.06.1950r. o powszechnej elektryfikacji wsi i osiedli, dekretu z dnia 30.06.1951r. o obowiązku świadczeń w naturze na niektóre cele publiczne, czy też ustawy z dnia 12.03.1958r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości), można uznać, że przedsiębiorstwo energetyczne działało wówczas w dobrej wierze. Zdaniem Sądu Rejonowego nie oznacza to jednak, że po stronie przedsiębiorstwa powstało prawo do korzystania z nieruchomości odpowiadające treści służebności przesyłu, skuteczne wobec każdorazowego jej właściciela. W tym tonie wypowiedział się Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 3.04.2009r. , II CSK 400/08 . Sąd I instancji całkowicie aprobuje powyższy pogląd bez potrzeby powielania jego uzasadnienia w niniejszym.

Według Sądu Rejonowego z ustalonego stanu faktycznego wynika, że powodowie nabyli działki nr (...) położone w miejscowości J. w dniu 12.05.2003r. Nigdy nie wyrazili zgodny na korzystanie z urządzeń elektroenergetycznych znajdujących się na ich działkach przez pozwaną czy też jej poprzedników. Do dnia wyrokowania strony nie zawarły umowy regulującej zasady korzystania z tych urządzeń przez pozwaną oraz wynagrodzenie z tego tytułu. Powodowie już w 2008r., następnie w 2012r., wzywali pozwaną do przeniesienia przedmiotowych urządzeń poza granice działek a w braku takiej możliwości do zawarcia umowy uprawniającej pozwaną do korzystania z nich za odpowiednim wynagrodzeniem. Pozwana nie wykazała, by była uprawniona do korzystania z nieruchomości powodów w celu bieżącego utrzymania posadowionych na niej urządzeń przesyłowych. W tej sytuacji uznać należy, że korzysta z tej nieruchomości w złej wierze i jest zobowiązana do zapłaty wynagrodzenia na podstawie art. 225 kc. Na poparcie swej oceny Sąd Rejonowy przywołał wyrok SN z dnia 3.04.2009r. , II CSK 400/08 .

Dalej Sąd wskazał, iż w doktrynie i orzecznictwie zgodnie przyjmuje się, że podstawą ustalenia wynagrodzenia za korzystanie z nieruchomości powinna być kwota, którą posiadacz musiałby zapłacić właścicielowi, gdyby jego posiadanie opierało się na prawie. W niniejszej sprawie oczywistym i bezspornym jest, że pozwane przedsiębiorstwo przesyłowe korzysta z trwałych i widocznych urządzeń służących do doprowadzania energii elektrycznej, o których mowa w art.49§1 kc, posadowionych na nieruchomości powodów. Takie korzystanie odpowiada w swej istocie służebności przesyłu uregulowanej w art. 305¹ kc, stąd też w postanowieniu o dopuszczeniu dowodu z opinii biegłego z zakresu wyceny nieruchomości wskazano, że przedmiotem opinii ma być ustalenie wysokości wynagrodzenia za bezumowne korzystanie przez pozwaną na potrzeby infrastruktury elektroenergetycznej z nieruchomości gruntowej stanowiącej własność powodów – działki nr (...), z uwzględnieniem przeznaczenia i cech tej nieruchomości, sposobu korzystania przez pozwanego, stopnia ingerencji pozwanego w prawo własności oraz stawek obowiązujących na lokalnym rynku za wykorzystywanie nieruchomości tego rodzaju odpowiadające treści służebności przesyłu.

Przeprowadzony w sprawie dowód z opinii biegłego na powyższą okoliczność został przyjęty przez Sąd za podstawę rozstrzygnięcia. W ocenie Sądu dowód ten jest rzetelny, fachowy, wiarygodny . Zgłoszone do opinii przez pozwanego zarzuty nie zasługują na uwzględnienie. Biegła na rozprawie w dniu 11.12.2014r. złożyła ustną uzupełniającą opinię, w której szczegółowo i przekonująco odparła wszystkie stawiane zarzuty. Za zbędne uznano przytaczanie argumentów z tej ustnej opinii stąd też nie powielano ich w niniejszym uzasadnieniu. Zdaniem Sądu opinia biegłego z zakresu szacowania nieruchomości uwzględnia wszystkie wskazane w zleceniu okoliczności, nie zawiera żadnych sprzeczności czy też niedokładności, pomyłek ani też niejasności.

Mając na uwadze powyższe okoliczności i wskazany przepis art. 225 kc Sąd Rejonowy uwzględnił częściowo roszczenia, przyjmując za podstawę rozstrzygnięcia o odsetkach w punkcie 1 wyroku jest art. 481 § 1 i 2 kc. Powodowie nie wykazali by przed złożeniem pozwu wezwali pozwaną do zapłaty kwoty 3.750zł, stąd też odsetki ustawowe zasądzone od dnia doręczenia pozwanej odpisu pozwu z załącznikami.

O kosztach rozstrzygnięto na podstawie art. 100 kpc, przy przyjęciu, iż powodowie wygrali 33,6% kwoty dochodzonej. O wydatkach orzeczono na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U.2010.90.594) w związku z art. 100 kpc.

Apelację od tego wyroku złożyła pozwana. Zaskarżając wyrok w zakresie uwzględniającym powództwo i rozstrzygającym o kosztach postępowania co do pozwanej, zarzuciła naruszenie prawa materialnego – art. 224 § 1 w zw. z art. 225 i w zw. z art. 292 kc poprzez uznanie roszczenia powodów za częściowo zasadne mimo podniesienia zarzutu zasiedzenia służebności gruntowej, naruszenia art. 232 kpc poprzez oddalenie wniosków dowodowych pozwanej oraz art. 207 § 6 i 7 w zw. z art. 207 § 3 kpc poprzez nieuwzględnienie zarzutu zasiedzenia bez formalnego zwrotu pisma procesowego. W konkluzji apelacji pozwana wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa w całości oraz zasądzeni kosztów procesu za obie instancje.

Powodowie wnieśli o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd II-iej instancji zważył, co następuje:

Apelacja zasługiwała na uwzględnienie.

Na podstawie art. 382 k.p.c., sąd II instancji ma nie tylko uprawnienie, ale wręcz obowiązek rozważenia na nowo całego zebranego w sprawie materiału oraz dokonania własnej, samodzielnej i swobodnej oceny, w tym oceny zgromadzonych dowodów (vide: uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 1998 r., II CKN 704/97 - Lex). Sąd II instancji nie ogranicza się zatem tylko do kontroli sądu I instancji, lecz bada ponownie całą sprawę, a rozważając wyniki postępowania przed sądem I instancji, władny jest ocenić je samoistnie. Postępowanie apelacyjne jest przedłużeniem postępowania przeprowadzonego przez pierwszą instancję, co oznacza, że nie toczy się on na nowo.

Zebrany w sprawie materiał dowodowy pozwolił Sądowi rozpoznającemu apelację na konstatację, że dokonane przez Sąd Rejonowy ustalenia, jak i w znacznej mierze wnioski, wywiedzione z przeprowadzonego postępowania dowodowego, prowadzące do wydania zaskarżonego wyroku, były nie były całkowicie prawidłowe.

Sąd Okręgowy uznał, iż ustalenia faktyczne Sądu Rejonowego wymagają uzupełnienia w zakresie dotyczącym ustalenia, iż w dacie wybudowania urządzeń przesyłowych nieruchomości, przez którą one przebiegają, była własności osób fizycznych, od których powodowie nabyli jej własność w dniu 12 maja 2003r. (dowód: akta Księgi wieczystej Kw nr (...)). W pozostałym zakresie ustalenia faktyczne zasługują na akceptację, dlatego Sąd Okręgowy przyjmuje je za własne.

Przechodząc do rozważania zarzutów apelacji na wstępie wskazać należy, iż pozwana, w sprzeczności od nakazu zapłaty, wnosząc o oddalenie powództwa o zapłatę za bezumowne korzystanie z gruntów powodów twierdziła, iż jest posiadaczem służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu i weszła w to posiadanie w dobrej wierze. Następnie w piśmie procesowym z dnia 9 czerwca 2014r. pozwana podniosła zarzut, iż nabyła ograniczone prawo rzeczowe, obciążające nieruchomości powodów. Zarzut ten należy łączyć ze stanowiskiem wcześniej zaprezentowanym, zatem należało przyjąć, iż dotyczył on służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu. W uzasadnieniu swojego stanowiska pozwana wskazywała, iż chodzi o korzystanie z nieruchomości powodów w zakresie związanym z trwałymi i widocznymi urządzeniami elektroenergetycznymi, przedstawiła też dokumenty potwierdzające oddanie ich do użytku. Potwierdza to ewidentnie przedkładając spis z natury dokonany 11 stycznia 1980r. W apelacji pozwana skonkretyzowała, iż nabycia służebności gruntowej nastąpiło w drodze zasiedzenia.

Zgodnie z utrwalonym w orzecznictwie Sądu Najwyższego poglądem, przed ustawowym uregulowaniem służebności przesyłu dopuszczalne było nabycie w drodze zasiedzenia tzw. służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu. Była to specyficzna służebność gruntowa, nabywana przez przedsiębiorstwo w drodze zasiedzenia, jako prawo do korzystania z nieruchomości obciążonej w zakresie związanym z działaniem tego przedsiębiorstwa. Odpowiadała więc w zakresie funkcji i treści wykreowanej dopiero w 2008 roku służebności przesyłu (vide: uchwała Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2008 r., III CZP 89/08 – Lex). Zatem twierdząc, iż nabyła posiadanie wskazanej służebności w dobrej wierze, której termin zasiedzenia upłynąłby przed dniem 3 sierpnia 2008 roku, pozwana nie mogła podnosić, iż nabyła służebność przesyłu, skoro prawo to jeszcze wówczas nie zostało skodyfikowane.

Sąd odwoławczy nie jest związany przedstawionymi w apelacji zarzutami dotyczącymi naruszenia prawa materialnego, wiąże go jedynie zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego (vide: uchwała składu Siedmiu Sędziów SN z 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, postanowienie SN z 16.6 czerwca 2004 r., I CZ 40/04, L.). Jedyne wyjątki ustanowione w art. 378 § 1 zd. 2 kpc, nakazuje sądowi II instancji w granicach zaskarżenia wziąć pod uwagę nieważność postępowania przed sądem I instancji.

Oceniając zarzut pozwanej należy mieć na uwadze, iż upływ terminu zasiedzenia pociąga za sobą nabycie własności nieruchomości (służebności gruntowej) z mocy prawa. Orzeczenie sądu odnoszące się do tej kwestii ma charakter deklaracyjny (vide: post. SN z 11.10.2012 r., III CSK 316/11, L.). Zawarte w art. 292 k.c. odesłanie do przepisów o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie obejmuje jedynie materię nieuregulowaną w zdaniu pierwszym tego artykułu i pozwala na stosowanie do zasiedzenia służebności gruntowej odpowiednio przepisów o nabyciu nieruchomości przez zasiedzenie. Toteż do zasiedzenia służebności gruntowej nie ma zastosowania przesłanka posiadania samoistnego (art. 172 § 1 k.c., art. 336 k.c.), a znajdują odpowiednio zastosowanie inne przepisy o nabyciu nieruchomości przez zasiedzenie, m.in. dotyczące złej wiary posiadacza, terminu zasiedzenia, odpowiedniego stosowania przepisów o biegu przedawnienia roszczeń (art. 175 k.c.), możliwości doliczenia posiadania zależnego poprzednika prawnego (art. 176 k.c.) (vide: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2013 r., II CSK 10/2013, LexPolonica nr 8055023).

Dalej wskazać należy, iż zarzut zasiedzenia służebności gruntowej, jako zarzut prawa materialnego, odnoszący bezpośredni skutek w zakresie zasadności powództwa, może być podniesiony na każdym etapie postępowania. Oznacza to, iż nie może zostać przez Sąd uznany za zarzut spóźniony.

Stosownie do art. 292 k.p.c., służebność gruntowa może być nabyta przez zasiedzenie tylko w wypadku, gdy polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia. Przy czym służebność gruntowa (służebność przesyłu) jest jedynym ograniczonym prawem rzeczowym, które może być przedmiotem zasiedzenia. Przepis art. 292 k.p.c. dopuszcza taką możliwość i zarazem określa warunki, w których to może nastąpić, odsyłając poza tym do odpowiedniego stosowania przepisów o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie tzn. art. 172, 173, 175 i 176 k.c.

Pierwszy z tych przepisów, tj. art. 172 k.p.c. określa terminy zasiedzenia. Bieg tego terminu rozpoczyna się od dnia przystąpienia przez samoistnego posiadacza służebności gruntowej do jej wykonywania, to znaczy do korzystania z urządzenia, o którym mowa w zdaniu pierwszym art. 292 k.c., w zakresie odpowiadającym treści służebności.

Samoistne zaś posiadanie służebności polega na korzystaniu z cudzej nieruchomości w zakresie służebności określonego rodzaju. Posiadanie to musi być stabilne, czyli musi polegać na korzystaniu ze służebności w sposób pozbawiony cech przypadkowości. W wyroku z 31 maja 2006r., wydanym w sprawie IV CSK 149/2005 (LexPolonica nr 409449) Sąd Najwyższy zwrócił uwagę na to, że posiadania prowadzącego do nabycia służebności gruntowej w drodze zasiedzenia nie należy utożsamiać z posiadaniem prowadzącym do nabycia przez zasiedzenie własności nieruchomości. Przy ocenie posiadania prowadzącego do zasiedzenia służebności gruntowej chodzi o faktyczne korzystanie z gruntu w takim zakresie i w taki sposób, w jaki czyniłaby to osoba, której przysługuje służebność.

Z ustalonego przez Sąd I instancji, a aprobowanego przez Sąd Okręgowy stanu faktycznego wynika, że nad działkami gruntu nr (...) przebiega linia energetyczna średniego napięcia 15 kV. Na działkach posadowione są trzy słupy

energetyczne: na działce nr (...) słup żelbetowy, podwójny, na pozostałych działkach posadowione są słupy żelbetowe pojedyncze. Pomiędzy tymi słupami zawieszona jest linia napowietrzna o łącznej długości 236 mb (vide: opinie biegłej A. D. str. 8 k- 174). Zatem z działek, należących obecnie do powodów, położonych w miejscowości J., w zakresie odpowiadającym służebności przesyłu, nieprzerwanie korzystali po 1979r. Skarb Państwa – przedsiębiorstwo państwowe Zakłady (...) w B. a później przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...) w S., następnie Zakład (...) SA w S., a od dnia 26.11.2004r. i nadal korzysta spółka (...) SA w G.. Za datę rozpoczęcia korzystania należy przyjąć 11 stycznia 1980 roku, która wynika z inwentarz z natury spisano tego dnia, potwierdzającego, iż w tej dacie urządzenia te istniały.

Zgodnie z dyspozycją art. 176 § 1 k.c. obecny posiadacz może doliczyć do czasu, przez który sam posiada, czas posiadania wszystkich swoich poprzedników jeżeli podczas biegu zasiedzenia nastąpiło przeniesienie posiadania. Natomiast zgodnie z art. 348 k.c. przeniesienie posiadania następuje przez wydanie rzeczy. Wydanie dokumentów, które umożliwiają rozporządzenie rzeczą, jak również wydanie środków, które dają faktyczną władzę nad rzeczą, jest równoznaczne z wydaniem rzeczy.

Dołączone do wniosku dokumenty (zarządzenia, akty notarialne, odpis z KRS wnioskodawcy) wykazały następstwo prawne podmiotów wymienionych w uzasadnieniu wniosku i jednocześnie przeniesienie posiadania. Potwierdzają one także ciągłość posiadania.

Dodać przy tym należy, że Sąd Okręgowy całkowicie akceptuje i traktuje jako własne stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w jego postanowieniach z dnia 25.01.2006r. I CSK 11/05, z dnia 17.12.2008r. I CSK 171/08, z dnia 14.10.2011r. , III CSK 251/10, z dnia 12.01.2012r., IV CSK 183/11 oraz z dnia 9.02.2012r., III CZP 93/11 i w ich uzasadnieniach. Wskazuje się w nich min., że nie ma żadnych podstaw do przyjęcia, że posiadanie służebności przesyłowej przez przedsiębiorstwo państwowe przed dniem wejścia w życie ustawy nowelizującej kodeks cywilny z 1989r. nie było posiadaniem w rozumieniu art. 352 § 1 k.c. i nie mogło prowadzić do zasiedzenia. Osoba prawna, która przed dniem 1.02.1989r. mając status państwowej osoby prawnej nie mogła nabyć (także w drodze zasiedzenia) własności nieruchomości, może do okresu samoistnego posiadania wykonywanego po dniu 1.02.1989r. zaliczyć okres posiadania Skarbu Państwa sprzed tej daty, jeżeli nastąpiło przeniesienie posiadania.

Skoro pozwana dysponuje, chociażby częściową dokumentacją, potwierdzającą wybudowanie odgałęzienia linii napowietrznej 15 kV od linii głównej (...) do stacji transformatorowej J. L., jak również dokonuje jej konserwacji i oględzin linii napowietrznej, uznać należy, że doszło do przeniesienia na niego posiadania służebności gruntowej o treści służebności przesyłu, o której mowa w zarzucie. Wobec powyższego zarzuty apelacji dotyczące naruszenia prawa materialnego, zdaniem Sądu Okręgowego, zasługują na uwzględnienie.

Podkreślić należy, iż nawet przy przyjęciu, iż pozwana weszła w posiadanie służebności w złej wierze, skoro nie przedłożyła dokumentów potwierdzających, że było inaczej, to przed datą wytoczenia powództwa w niniejszej sprawie upłynął już 30 letni termin zasiedzenia, licząc od dnia 12 stycznia 1980 r. Zatem pozwana nie jest zobowiązana do zapłaty za korzystanie z przedmiotowej służebności.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy zmienił, mocą art. 386 § 1 kpc w zw. z art. 13 § 2 kpc zaskarżony wyrok i powództwo oddalił.

O kosztach postępowania przed pierwszą instancją, co do wydatków, Sąd Okręgowy orzekł przy zastosowaniu art. 103 kpc, uznając, że formułując zarzut zasiedzenia dopiero na etapie postępowania apelacyjnego, pozwana przyczyniła się do powstania kosztów opinii biegłej, zatem winna je ponieść niezależnie od ostatecznego wyniku postępowania. Natomiast w pozostałym zakresie sąd nie obciążył powodów kosztami zastępstwa procesowego pozwanej na podstawie art. 102 kpc. Ten sam przepis stał się podstawą nieobciążenia powodów kosztami postępowania apelacyjnego.

Ogólną zasadą rządzącą orzeczeniem o kosztach jest tzw. odpowiedzialność za wynik procesu, którą wprowadza art. 98 § 1 kpc. Oznacza ona, iż strona która przegrała spór zobowiązana jest zwrócić stronie przeciwnej koszty niezbędne do

celowego dochodzenia jej praw. Kryteria zaliczania kosztów procesu do niezbędnych wprowadza § 2 i 3 tegoż przepisu. Przepis ten ma zastosowanie również w postępowaniu apelacyjnym z mocy art. 391 § 1 kpc.

Kodeks postępowania cywilnego przewiduje jednak w art. 102 możliwość odstąpienia od zasady wprowadzonej w art. 98, dotyczy to jednak tylko wypadków szczególnie uzasadnionych. Przepis ten urzeczywistnia zasadę słuszności i jako wyjątkowy nie podlega wykładni rozszerzającej. Nie konkretyzuje on pojęcia „wypadków szczególnie uzasadnionych”, toteż ich kwalifikacja należy do sądu, który – uwzględniając całokształt okoliczności konkretnej sprawy – powinien kierować się własnym poczuciem sprawiedliwości, które jednak nie może być dowolne i winno być uzasadnione w sposób umożliwiający jego weryfikowalność w postępowaniu zażaleniowym.

Podkreślić dalej należy, iż zastosowanie przepisu art. 102 kpc nie wymaga osobnego wniosku od strony przegrywającej. Do kręgu okoliczności branych pod uwagę przez sąd przy ocenie przesłanek z art. 102 kpc należą zarówno fakty związane z samym przebiegiem procesu, jak i będące „na zewnątrz” procesu, zwłaszcza dotyczące stanu majątkowego i sytuacji życiowej strony (patrz: Komentarz do kodeksu postępowania cywilnego, pod redakcją T. Erecińskiego, Wyd. Prawnicze, Warszawa 1997, s. 196). Okoliczności te powinny być oceniane przede wszystkim z uwzględnieniem zasad współżycia społecznego (vide: post. SN z 14.1.1974 r., II CZ 223/73, niepubl.). W orzecznictwie Sądu Najwyższego do kręgu tych okoliczności zalicza się m.in. wyjątkowo ciężką sytuację strony przegrywającej (vide: wyrok SN z 17 listopada 1972 r., I PR 423/72, OSNC 1973, Nr 7-8, poz. 138).

W niniejszej sprawie, zdaniem Sądu II-ej instancji, po stronie powodów zachodzą „szczególnie uzasadnione” przesłanki usprawiedliwiające zastosowanie art. 102 kpc, właśnie z uwagi na „postawę procesową” pozwanej, reprezentowanej przez profesjonalnego pełnomocnika.